Lupta pentru pace

Dela Godesberg la München

de R. SEIȘANU

In primăvara anului 1936, cunoscutul jurist internațional, d. Nicolae Politis, într'un articol publicat în revista „L'Esprit international", scria că Europa îți face impresia unui câmp de curse pe care aleargă doi cai, „Pacea" și „Războiul". Acești cursieri, foarte apropiați unul de altul, caută să câștige, prin viteză, întâietatea la potou. Comparația pe care a stabilit-o d. Politis acum doi ani, între Europa și un câmp de curse pe care aleargă cei doi cai, „Pacea" și „Războiul", se potrivește mai mult cu situația actuală creată de conflictul germano-cehoslovac. De astă dată însă calul, care are șansă să atingă potoul, este acela al păcei. Acest optimism este, de astă dată, justificat, atât de recentele declarații și mesagii, în favoarea unei soluții pacifice a conflictului germano-cehoslovac, ale d-lor Chamberlain, primul ministru al Marei Britanii și Roosevelt, președintele Statelor Unite, cât și de întrevederea dela München, la care iau parte d-nii Hitler, Chamberlain, Daladier și Mussolini. Ori, întrevederea dela München poate să se transforme într'o nouă conferință a păcei.

Această evoluție a acțiunei diplomatice internaționale, se explică prin voința de pace puternic manifestată a Marei Britanii, Franței și Statelor-Unite, care nu înțeleg să se dezlănțuie un război generalizat, fără să fie în joc probleme de ordin superior, european, sau mondial.

Chestiunea s'a pus așa:

Cum conflictul germano-cehoslovac a fost rezolvat principial prin recunoașterea dreptului Germaniei pe baza principiului naționalităților, de a intra în posesiunea teritoriului locuit de germanii-sudeți, atât de Anglia și Franța, prin acordul încheiat la Londra, cât și de Cehoslovacia, prin declarația semnată de d. Beneș la Praga, dificultățile ce s'au ivit ulterior în legătură cu transferul de teritorii, fie din cauza condițiilor puse de Germania, fie din cauza motivelor de opoziție ale Cehoslovaciei, pot oare să fie atât de grave, în cât să impună o ridicare de arme?

Din punctul de vedere logic este inadmisibil să fie pusă în primejdie pacea europeană din cauza acestor dificultăți de aplicațiune a unei soluții acceptată, atât de părțile direct interesate, cât și de puterea mediatoare, Anglia, în asociație cu Franța.

D. Chamberlain, primul ministru al Angliei, a spus în discursul ce l-a pronunțat în seara de 27 c., că „pare și mai imposibil ca o ceartă rezolvată de pe acum în principiu, să formeze obiectul unui război" și de aceea va face toate sforțările spre a înlătura dificultățile ce s'au ivit privitoare la aplicarea principiului câștigat.

Nu numai atât.

D. Chamberlain a ținut să precizeze și condițiile în care imperiul britanic ar putea să angajeze totalitatea forțelor sale navale și militare, într'un eventual război:

„Ori care ar fi simpatia noastră pentru mica națiune, care se află în fața unui mare și puternic vecin, noi nu vom putea, în toate împrejurările, să ne angajăm a arunca totalitatea imperiului britanic numai pentru ea.

DACA VOM AVEA SA NE BATEM, ACEASTA AR TREBUI SA FIE PENTRU PROBLEME MAI VASTE DE CAT CEA CARE SE PUNE".

Reese, destul de limpede, din această declarație a d-lui Chamberlain, că Marea Britanie nu va intra într'un război continental, decât numai în cazul când vor interveni „probleme mai vaste" decât „cearta" germano-cehoslovacă și care interesează ansamblul politicei de apărare a imperiului.

A intervenit apoi cele două apeluri ale d-lui Roosevelt în favoarea păcei și care pun în discuție atitudinea marei republici americane față de problemele europene.

Președintele Roosevelt a subliniat dorința de pace generală a poporului american, din motive umanitare, care justifică demersul său; iar din punctul de vedere politic, a precizat, că „GUVERNUL STATELOR-UNITE N'ARE NICI UN ANGAJAMENT POLITIC IN EUROPA ȘI NU VA LUA NICI O OBLIGAȚIUNE IN CE PRIVEȘTE DIRECȚIA NEGOCIERILOR".

Această declarație este în legătură cu politica de neutralitate a Statelor-Unite și cu starea de spirit a opiniei publice americane ostilă amestecului în afacerile europene și războiului.

Cu prilejul dezbaterilor faimoase ale legei neutralității (Neutrality bill) din Senatul american, ținute în ședințele dela 20-24 August 1935, acela, care a exprimat punctul de vedere al opiniei publice, a fost d. Bone, senatorul statului Washington. El a spus:

„Mi s'au dat asigurări că această țară, a noastră, ar fi luat angajamente — da, angajamente — care, în eventualitatea unui război, pot să ne facă să auzim iarăși pasul cadențat în străzile noastre și suntele trompetelor. Și eu întreb: cine, în țara asta, sub regimul nostru și sub drapelul american, și-a arogat dreptul să ia angajamente, care pot să coste viața fiului meu și a fiilor a milioane de părinți americani?

Cine, în orașul Washington, are puterea diabolică, după constituție, să pună din nou în uniforme pe flăcăii Americei, împotriva voinței lor și dacă va fi nevoe, să-i trimită în cealaltă parte a mărilor, ca să fie uciși în țări străine? Mă întreb, cum noi, senatorii, vom putea răspunde de-o asemenea crimă, în fața mamelor americane? Ce fel de răspuns vor deștepta în inimile mamelor americane ecourile goarnelor, când ele vor suna din nou groaznicul apel la arme?"

Apoi, șeful democraților, senatorul Robinson, a redat în cuvântarea sa adevărata fizionomie a dezbaterilor:

„Nu există, după părerea mea, niciun sat, ori cât de pierdut ar fi pe acest vast continent, nici un loc sub drapelul înstelat, în care să se manifeste cea mai mică dorință de a vedea această țară amestecată într'un conflict european.

Dacă o națiune din Europa se angajează într'o aventură contând că guvernul nostru va pune la dispoziție resursele sale, fie în oameni, fie în bani, în serviciul unuia, sau altuia, spre a-i ajuta să rezolve cearta altfel de cât prin propuneri pacifice, această națiune se înșeală grosolan".

Toți ceilalți oratori, cari au luat cuvântul în această pasionantă și epocală dezbatere în istoria politică contimporană a Statelor Unite, au susținut aceeaș teză în favoarea izolării și a păcei, în cât rezoluția finală pentru adoptarea bilului neutralității, a obținut unanimitatea, — minus două voturi. Ori, din mesajul pe care l-a adresat d. Roosevelt, d-lui Hitler, reese destul de limpede cum atitudinea Statelor Unite față de problemele europene este impusă de legea neutralității și inspirată numai de sentimente umanitare în favoarea păcei generale.

Ținând seamă de toate aceste elemente politice și psihologice, ne putem da seama mai bine de evoluția spre pace a acțiunei diplomatice, care a culminat azi prin întrevederea dela München dintre d-nii Chamberlain, Daladier, Hitler și Mussolini.

R. SEIȘANU

SCRISORI DIN LONDRA

Meritul d-lui Chamberlain *)

de AUGUR

Londra, Sptembrie

Omul curajos e emoționat înainte de a porni la atac. Omul inteligent cunoaște neliniștea înainte de a înfrunta calm o acțiune al cărei pericol îl înțelege. Nu suntem toți curajoși și inteligenți. Totuș, la sfârșitul săptămânii trecute am avut la Londra sentimentul unei neliniști în așteptarea unei calamități ce părea invitabilă.

D. Neville Chambrelain posedă darul de a liniști spiritele prin singura sa prezență. Sâmbăta trecută, la întoarcerea sa din Germania, a spus câteva cuvinte liniștite și a fost deajuns ca să producă o destindere însemnată în spiritele supraexcitate la vestea unui conflict imediat între armatele Germaniei și ale Cehoslovaciei. Trebue să mai recunoaștem că Ducele a contribuit la această destindere.

Oamenii respiră din nou, deși știu foarte bine că răgazul acordat neliniștei lor e de scurtă durată. Criza Europei Centrale e departe de a fi rezolvată. Stă spânzurată deasupra capetelor noastre ca o nouă spadă a lui Damocles. Totuș, lumea nutrește speranță. Mai ales are încredere în d. Chamberlain.

Dar neliniștea publicului mai dovedește și altceva. Ea dovedește că în subconștientul lor oamenii s'au obișnuit cu ideea unei catastrofe inevitabile, a cărei scadență n'o cunosc însă. O asemenea idee preconcepută este în deosebi de periculoasă și ar trebui să ne ferim să-i permitem să ne acapareze mintea. Meritul d-lui Chamberlain constă tocmai în aceea că refuză de a fi victima unei idei preconcepute al cărei efect vătămător îl recunoaște.

In panica și în învălmășeala ivite după întrevederea dela Godesberg, oamenii par că au uitat un fapt de o mare importanță, și anume că Cehoslovacia a acceptat condițiile planului propus de Marea Britanie și Franța, spre a da satisfacție cererilor germanilor sudeți.

Nu mai e vorba de a discuta aceasta. Praga a acceptat cedarea teritoriului precum și schimbul de populație. Nu se mai poate reveni asupra acestei acceptări. Ceeace importă acum e de a ști prin ce metodă este cu putință să se execute condițiunile pe cari guvernul cehoslovac le-a acceptat. Dealtfel, suntem siguri că d. Chamberlain va explica aceasta lămurit peste câteva zile opiniei publice britanice.

Totuș, vizita d-lui Chamberlain i-a dat o ocazie și mai favorabilă decât aceea pe care capitularea cancelarului Cuno a dat-o d-lui Poincaré. Hitler a hotărât să meargă înainte. Să nu-și aducă imputări decât lui însuși, dacă în cele din urmă va primi mai puțin decât ar fi putut recolta lichidând acum aventura.

Am spus că răgazul nu e decât poate foarte scurt. E posibil că Führer-ul prezentând cererile sale d-lui Chamberlain, sub pretext de a discuta metoda executării aranjamentului propus, să mai fi adăogat o nouă cerere inacceptabilă pentru d. Beneș. Se prea poate că pe harta care se spune că Hitler a dat-o d-lui Chamberlain, spre a-i arăta printr'o linie roșie, concesiunile teritoriale cerute, linia de demarcație să fi deviat mai departe decât ar autoriza-o recensământul populației în aceste districte.

Vorbind în mod obiectiv, faptul important e că discuția a reînceput. Punctul lor a fost înlăturat. Cât pentru rezultatul final nu îndrăsnim încă să-l prezicem. Unii oameni stăruesc în a spune că totul se va sfârși într'o bună zi printr'un mare atac german împotriva cehilor. Alții pretind că Führer-ul e străin de un astfel de plan, spunând că de vreme ce presiunea i-a reușit atât de bine până acum n'are nici un motiv să înfrunte soarta, pornind la acțiune.

Credem însă că în privința aceasta optimiștii se înșeală. Starea aceasta de spirit va răci, firește, pentru multă vreme relațiile anglo-germane. City însă-și este prada acestui sentiment. Dacă în 1914, bancherii s'au întrunit să încerce împiedicarea războiului, înștiințând guvernul asupra pericolului pe care îl va produce pieții din Londra, azi bancherii se vor feri de așa ceva. Dimpotrivă, rivalizează între ei ca să încurajeze personalul lor să se înscrie în organizațiile militare și paramilitare cari abundă acum la Londra și cari au atâția recruți, încât nu-i mai pot primi.

AUGUR

*) **Deși scrisoarea corespondentului nostru este depășită de evenimente, credem interesantă publicarea ei pentru informațiunile prețioase ce conține asupra stării de spirit din Anglia.**

Desbaterile Ligii Națiunilor

Geneva, 28 (Rador). — *In cursul unei ședințe la care publicul nu a avut acces Consiliul Societății Națiunilor a examinat proectul la comunicarea guvernului chinez.*

S'a ajuns la un acord de principiu pentru a se constata după refuzul Japoniei de a răspunde la invitațiile ce i-au fost făcute de a trimite reprezentanți la Geneva că este cazul să se aplice articolul 16 din Pact.

O CONFERINȚA DE DESARMARE

Geneva, 28 (Rador). — *Cea de a treia Comisiune a Adunării Societății Națiunilor a adoptat raportul privitor la diferitele proecte de rezoluție ce vor fi prezentate Adunării după desbaterea problemelor pivitoare la desarmarea și bombardarea populației civile.*

După ce afirmă din nou principiile articolului 8 ale Pactului care tind la desarmarea popoarelor, Comisiunea a treia a adoptat o rezoluție prin care Adunarea condamnă bombardamentele aeriene cari sunt contra prevederilor dreptului internațional și sunt desaprobate de întreaga lume.

Comisia propune biroului ca o conferință de desarmare să caute să ajungă la un acord general pe următoarele baze:

1). Bombardările intenționate ale populației civile sunt contrare dreptului.

2). Obiectivele asupra cărora se trage din aer trebuie să constituie obiective militare legitime, identificate ca atari.

3). Toate atacurile contra unor obiective militare trebuiesc să fie efectuate astfel încât populația civilă din vecinătate să nu fie bombardată din neatenție.

4). In sfârșit Comisiunea reafirmă condamnarea războiului chimic și bacteriologic.

In proectul de recomandare, Comisia invită Consiliul să ajungă la un acord cu guvernul britanic pentru ca Comisia britanică de anchetă ce funcționează în Spania să adreseze secretariatului general al Societății Națiunilor un exemplar din rapoartele ei cari să fie distribuite statelor membre și supuse examinării Consiliului.

Rapoartele și rezoluțiile Comisiunii au fost adoptate în unanimitate.

ȘEDINȚA DE MIERCURI A CAMEREI COMUNELOR

Expunerea d-lui Chamberlain asupra întrevederilor dela Berchtesgaden și Godesberg

Londra, 28 (Rador). — **In ședința de Miercuri a Camerei Comunelor, d. Chamberlain a făcut următoarea declarație cu privire la situația internațională:**

„Ne găsim azi în fața unei situații care nu își are comparație dela 1914".

Nu mă pot opri de a nu gândi că dacă articolul 19 al Pactului Societății Națiunilor, care privește revizuirea tratatelor prin bună înțelegere, ar fi fost pus în operație așa cum prevăzuseră făuritorii Pactului, în loc să se aștepte până ce pasiunile au devenit atât de nestăpânite încât revizuirea prin bunaînțelegere a devenit imposibilă, am fi înlăturat criza (aplauze îndelungate).

Responsabilitatea acestei omisiuni o poartă toți membrii Societății, dar eu nu sunt aci pentru a fixa vina fiecărui din ei.

Situația căreia trebuia să-i facem față în Iulie era că în negocierile sudete se ajunsese la un punct mort și că, încă depe atunci, existau temeri că dacă nu se trece cât mai repede de acest punct mort, guvernul german ar putea să intervină.

PENTRU REZOLVAREA PAȘNICA A PROBLEMEI SUDEȚILOR

Pentru guvernul britanic se prezentau trei alternative în ce privește cursul de urmat: fie să amenințăm Germania cu război dacă ar ataca Cehoslovacia, fie să stăm deoparte și să lăsăm evenimentele să-și urmeze cursul lor, fie, însfârșit, de a căuta o soluție pacifică prin mediație.

Prima cale am respins'o. Nu aveam angajamente prin tratat (aplauze) cu Cehoslovacia și am refuzat întotdeauna să acceptăm asemenea obligații.

Și a doua alternativă nu avea nici o atracție pentru ei așa că am pornit pe cea de a treia cale, aceea a mediației".

Primul ministru a adus apoi mulțumiri lordului Runciman pentru sforțările sale afirmând că dacă acesta nu a reușit în cele din urmă, nu a fost din vina sa. „Nu numai noi, dar întreaga Europă trebuie să-i poarte lui, și însoțitorilor lui, o veșnică recunoștință pentru sforțările îndelungi și neobosite pe care le-au făcut în favoarea păcii, câștigând stima și încrederea ambelor părți, (aplauze).

Către jumătatea lunei August s'a înțeles limpede că deosebirea dintre cele cerute de d. Henlein, în cuvântarea sa dela Carlovy Vary, și propunerile guvernului ceh sunt prea mari pentru a permite negocieri între cele două părți pe această bază.

SFORȚARILE LORDULUI RUNCIMAN

După ce a descris continuele sforțări de mediație ale lordului Runciman, eforturi ce au fost stânjenite de numeroase incidente între cehi și sudeți, d. Chamberlain a continuat:

„Când d. Henlein a vizitat în ziua de 2 Septembrie pe cancelarul Hitler la Berchtesgaden el ducea cu sine un mesaj al lordului Runciman către cancelar în care mediatorul britanic își exprima speranța că Fuehrerul va aproba și sprijini continuarea negocierilor. D. Henlein nu a dat lordului Runciman niciun răspuns direct dar d-sa a revenit convins că d. Hitler dorește o soluție pacifică. Sforțările lordului Runciman au reușit într'o mare măsură să apropie guvernul ceh de conducătorii sudeți.

SCRISOAREA LORDULUI HALIFAX CATRE D. RIBBENTROP

Intre timp însă evenimente din Germania au produs în sânul guvernului britanic o foarte mare îngrijorare. La 28 Iulie lordul Halifax a adresat o scrisoare personală d-lui von Ribbentrop în care arăta că regretă declarația făcută de ministrul afacerilor străine al Reichului către ambasadorul Marei Britanii la Berlin că guvernul trebuie să-și rezerve atitudinea față de misiunea lordului Runciman și că consideră chestiunea ca privind exclusiv guvernul britanic. Lordul Halifax își exprima speranța că guvernul german va colabora pentru a se ajunge la o soluție pacifică a problemei sudete și mai târziu pentru a se stabili relațiile anglo-germane pe baza unei încrederi mutuale și a colaborării.

In prima parte a lunei August guvernul britanic a primit rapoarte asupra unor pregătiri militare germane pe scară întinsă.

După ce a dat unele detalii asupra acestei acțiuni germane, primul ministru a adăugat:

INTERVENȚIILE LA BERLIN

„In aceste împrejurări, ambasadorul Marei Britanii la Berlin a primit instrucțiuni la jumătatea lunei August să arate guvernului german că aceste măsuri anormale nu vor putea să nu fie interpretate în străinătate ca gesturi de amenințare față de Cehoslovacia, sporind astfel atitudinea de tensiune. Aceste măsuri vor sili deasemenea guvernul cehoslovac să ia măsuri de precauțiune ceiace va avea drept urmare aproape sigură distrugerea oricărei șanse de reușită pentru mediația lordului Runciman și poate chiar vor pune în pericol pacea.

La aceste reprezentări a adăugat d. Chamberlain, d. von Riebbentrop a răspuns printr'o scrisoare prin care refuza să discute măsurile militare în chestiune și își exprima părerea că sforțările britanice făcute la Praga nu fac decât să servească intransigența cehă.

Pe baza acestei atitudini guvernul britanic prin glasul lui sir John Simon care urma să vorbească la Lanark, a precizat că nu este nimic de adăugat sau modificat în declarația mea".

D. Chamberlain a citit apoi o parte din declarațiile sale anterioare și a continuat:

„Către sfârșitul lunei August noui evenimente au arătat că situația devenea tot mai serioasă. Guvernul francez, primind informații despre mișcarea mai multor divizii germane, a luat măsuri de precauțiune între care chemarea sub arme a unor rezerve și completarea efectivelor pentru apărarea liniei Maginot.

In ziua de 31 August sir Neville Henderson, ambasadorul Marei Britanii la Berlin, a atras atenția în mod energic la ministerul afacerilor străine al Reichului asupra atitudinii posibile a guvernului britanic în cazul unei agresiuni germane contra Cehoslovaciei și în special dacă Franța ar fi silită să intervină.

In ziua de 1 Septembrie sir Neville Henderson a avut o întrevedere cu d-nul Riebbentrop și i-a repetat, ca mesaj personal cât se poate de urgent, avertismentul ce fusese făcut cu o zi înainte subsecretarului de stat al afacerilor străine.

Prin aceste avertismente personale, prin ambasadorul Marei Britanii la Berlin și prin sir John Simon, guvernul britanic a urmărit să convingă guvernul german de seriozitatea situației, fără a risca o nouă agravare a situației printr'o reprezentare formală care ar fi putut fi interpretată de guvernul german ca o admonestare publică cum a fost cazul cu demersul britanic din 21 Mai.

DEMERSURILE LA PRAGA

D. Chamberlain s'a referit apoi la demersurile făcute la Praga de reprezentantul Marei Britanii, în ziua de 3 Septembrie, în cari s'a subliniat necesitatea vitală pentru interesele Cehoslovaciei de a se acorda imediat și fără rezerve acele concesii fără de cari chestiunea sudetă nu putea fi considerată rezolvată.

„Guvernul britanic nu a fost în măsură să spună dacă va fi deajuns numai întreg programul dela Karlovyvary, dar el a fost convins că guvernul cehoslovac ar trebui să meargă fără nici o rezervă până la limita concesiunilor posibile. Lordul Runciman a fost puternic sprijinit de demersurile d-lui Newton, ministrul Marei Britanii la Praga, cari au fost făcute toate în acest sens.

Guvernul francez s'a arătat deosebit de stăruitor ca să nu se lase nimic deoparte din ceeace ar putea să arate cât mai clar punctul de vedere britanic în special cancelarului Hitler. Sir Neville Henderson a profitat de toate prilejurile pentru a arăta personalitățile conducătoare ale Reichului, care este atitudinea guvernului britanic în această chestiune și d-sa a comunicat apoi că, în urma sforțărilor sale, nu mai există în această privință nici o îndoială în mințile membrilor guvernului german.

Intrucât ar fi putut avea un efect contrar decât cel intenționat, a continuat d. Chamberlain, am hotărît să nu fac nici un demers personal pe lângă d. Hitler.

Guvernul francez a fost încunoștiințat la timp de avertismentele transmise de sir Neville Henderson în timpul congresului dela Nuernberg.

După ce s'a ocupat apoi de activitatea Fuehrerului la Nuernberg, și de cuvântarea acestuia, care „a închis calea spre noui negocieri", și a trasat evenimentele care au urmat imediat după aceia, primul ministru a continuat:

INTREVEDERILE CU CANCELARUL HITLER

„In aceste împrejurări, lordul Runciman a socotit că nu ar fi de niciun folos, publicarea unui plan al său personal. Mai târziu, el a ajuns la concluzia că trebue făcută o nouă încercare, pe care o considera încă de multă vreme ca o măsură de ultimă instanță. Una din principalele dificultăți în negocierile cu guverne totalitare este lipsa mijloacelor de a lua contact cu personalitățile în mâinile cărora se află deciziile finale. Iată dece, m'am hotărît să mă duc în persoană în Germania, să vorbesc cu d. Hitler și să aflu în conversații directe dacă există vreo posibilitate de salvare a păcii. (Aplauze).

Cu tot riscul obiecțiilor puternice care se puteau ridica, am hotărît că criza de a cărei rezolvare depindea viața sau existența a milioane de ființe umane, impune ca asemenea considerații să nu fie luate în seamă. Trebuie să recunosc uimirea mea când am constatat aprobarea călduroasă cu care a fost întâmpinată pretutindeni această „acțiune aventuroasă". Ea mi-a arătat însă mai bine ca orice, cât de gravă era socotită situația de toată lumea.

Din prima conversație cu Herr Hitler, mi-am dat seama imediat că situația era încă și mai gravă, și mai urgentă, decât îmi închipuisem. Intr'o formă politicioasă, dar cât se poate de precisă, cancelarul Hitler mi-a explicat punctul de vedere german, adăogând categoric că mai degrabă decât se aștepte prea mult timp, este gata să riște un război mondial. La un moment dat, d. Hitler s'a plâns de amenințările britanice contra Germaniei, la care eu i-am replicat că trebue făcută deosebirea între amenințare și avertisment. I-am spus deasemeni că d-sa ar fi avut mai degrabă motiv să se plângă, dacă l-aș fi lăsat să creadă că în nici o împrejurare această țară nu ar merge în războiu contra Germaniei, când de fapt ar fi fost situații în care asemenea eventualități s'ar fi pus.

Atât de puternică și de deplină a fost impresia mea că Herr Hitler intenționa o imediată invazie a Cehoslovaciei, încât l'am întrebat de ce m'a lăsat să fac un drum atât de lung, când, în mod evident, îmi pierdeam timpul de geaba.

PRETENȚIILE GERMANIEI

La aceasta, d. Hitler mi-a răspuns că, dacă pot să-i dau imediat asigurarea că guvernul britanic acceptă principial autodeterminarea pentru regiunile sudete, d-sa este gata să discute căile și mijloacele de a o realiza. Dar ,în caz contrar, nu mai este nimic de făcut. I-am spus că dacă nu mi se lasă posibilitatea să mă consult asupra acestui principiu cu restul guvernului britanic, nu mai are niciun rost să continuăm conversațiile. Deaceea am spus să-mi promită că se va abține dela orice formă activă de ostilități, până ce voiu avea timp să obțin răspunsul colegilor mei de guvern. Această asigurare mi-a fost dată de d. Hitler, cu condiția ca nimic să nu se întâmple în Cehoslovacia, de natură a-i forța mâna. Aceastâ asigurare a rămas de atunci până azi.

COMUNICAREA LORDULUI RUNCIMAN

Reîntors la Londra, în consiliul de miniștri ce a urmat, lordul Runciman a comunicat guvernului britanic că, după părerea sa, responsabilitatea pentru negocierile finale britanice la Praga rămânea asupra extremiștilor sudeți. D-sa a fost de părere că, date fiind ultimile evenimente în districtele de frontieră cehoslovace, ei ar trebui să fie lăsați să administreze imediat regiunile în care aveau majoritatea și consiliul de miniștri a admis că acest lucru este inevitabil. Pe lângă aceasta, lordul Runciman socotea că integritatea Cehoslovaciei poate fi menținută numai în cazul în care politica ei externă ar fi îndreptată în așa fel încât ea să trăiască în pace cu toți vecinii. Pentru aceasta, lordul Runciman a fost de părere că politica externă a Cehoslovaciei ar trebui neutralizată, așa cum este cuzul cu Elveția".

Primul ministru s'a ocupat apoi de reuniunea dela Londra dintre d-sa, lordul Halifax și d-nii Daladier și Bonnet, constatând identitatea de vederi care s'a stabilit imediat.

Continuându-și expunerea, primul ministru a trasat apoi evenimentele care au dus la hotărîrea sa de a face o a doua vizită cancelarului Hitler.

UN MOMENT IMPRESIONANT

După ce a arătat că nici această a doua întrevedere nu i-a dat impresia că Fuedrerul s'a abătut dela punctul său de vedere și după ce a expus rolul său de intermediar pentru transmiterea memoriului german la Praga oratorul a ridicat ochii de pe bucata de hârtie pe care între timp i-o întinsese sir John Simon, ministru de finanțe, anunțând că d. Hitler îl invită pentru Joi la Muenchen, la o întrevedere la care vor asistat și d-nii Mussolini și Daladier.

„Nu este nevoe — a adăogat primul ministru — să vă spun care este răspunsul meu".

Un moment s'a făcut o tăcere impresionantă și apoi ovații indescriptibile au salutat cuvintele d-lui Chamberlain.

Apoi, când, după câteva minute, liniștea a putut fi restabilită, primul ministru a continuat: „Sunt sigur că nu este un singur membru al Camerei Comunelor, căruia să nu-i tresalte inima de bucurie că criza a putut fi amânată încă odată. Cer Camerei permisiunea de a mă retrage și a mă duce să văd ce pot să fac în această ultimă sforțare".

Camera în picioare a ovaționat pe d. Chamberlain.

OPOZIȚIA DE ACORD CU GUVERNUL

Londra, 28 (Rador). — *Vorbind după d. Chamberlain, d. Attlee, conducătorul laburiștilor, a declarat că este convins „că fiecare din membrii adunării este dorintor să nu neglijeze nicio șansă de a păstra pacea fără nici un sacrificiu de principiu".*

D. Attlee a urat să se facă primului ministru toate înlesnirile, pentru a-și putea duce până la capăt noua acțiune.

Deputații Sinclair (Liberal) și Lansbury (laburist), au mulțumit deasemeni d-lui Chamberlain.

Apoi speakerul a anunțat viitoarea ședință a Camerei pe Luni.

La ridicarea ședinței, o mare mulțime de deputați s'a îndreptat spre președintele consiliului, strângându-i mâna cu efuziune.

O DECLARAȚIE A D-LUI CHAMBERLAIN

Londra, 28 (Rador).— **Agenția Reuter transmite: Intorcându-se la președinția consiliului, după ce anunțase în Camera Comunelor întrevederea de Joi dintre d-nii Daladier, Mussolini, Chamberlain și Hitler, d. Chamberlain a spus mulțimii imense care aclama în fața palatului din 10, Downing Street:**

„De data aceasta totul e bine".

Consiliu privat la Londra, prezidat de Suveranul Angliei

A fost semnată proclamația prin care sunt chemați rezerviștii flotei

Londra, 28 (Rador). — *Suveranul britanic a ținut Miercuri dimineața, la ora 10 și 30, un consiliu privat, la care au luat parte Sir Samuel Hoare, sir John Simon, d. Duff Cooper, lordul Hailsham și d. Maugham.*

A fost semnată proclamația prin care sunt chemați rezerviștii flotei.

INSTRUCȚIUNI PRIVITOARE LA MOBILIZAREA FLOTEI

Londra, 28 (Rador). — *Decizia de mobilizare a flotei britanice, luată în ultimul consiliu de miniștri, face obiectul declarației următoare:*

„Ministerul de marină anunță că s'a hotărît mobilizarea flotei ca simplă măsură de precauțiune.

Următoarele instrucțiuni vor fi date mâine, Miercuri, după ce Majestatea Sa va fi dat ordin să se publice proclamarea regală de convocare a rezervelor navale:

Toți marinarii ce se află în Insulele Britanice și aparțin rezervei flotei regale, clasa B., se vor prezenta la centrele lor Miercuri dimineața, fără a mai aștepta ordine individuale.

Oamenii din clasa B., afectați serviciului submarinelor, se vor duce direct la fortul Blockhouse, la Gosport.

Acest ordin se aplică numai rezerviștilor flotei regale, clasa B.

Oamenii din rezerva regală vor trebui să consulte înștiințările din porturi.

Toți ceilalți rezerviști și marinari puși în retragere — pensionari — vor primi convocări individuale, în cazul când va fi nevoie de serviciile lor.

Ofițerii vor trebui să aștepte să fie avizați individual de numirile lor, ceace se va face de îndată ce serviciile lor vor fi necesare".

O scrisoare

a cancelarului Hitler către d. Chamberlain

Berlin, 28 (Rador). — **O notă oficioasă germană declară:**

In cercurile bine informate din Berlin se anunță că d. Hitler a trimis d-lui Chamberlain o scrisoare în care respinge încodată obiecțiunile formulate de Cehoslovacia împotriva memoriului german.

Praga afirmă că propunerile din memoriu ar răpi Cehoslovaciei orice garanție pentru existența sa națională. Se face presupunerea că Fuehrerul a declarat că reglementarea problemei sudete se va efectua printr'un plebiscit liber de orice constrângere și în plus prin numeroase acorduri germano-cehe asupra amănuntelor.

Praga afirmă că o măsură de forță militară unilaterală germană ar distruge statul cehoslovac. Or, plebiscitul va fi efectuat în condițiile juridice cari și-au făcut dovada în basinul Saar. Noua frontieră va fi hotărîtă de rezultatul acestui plebiscit. Ea nu este deci fixată în primul rând de Germania.

Guvernul și presa cehoslovacă declară că ocuparea de către trupele germane a teritoriilor sudete, propusă pentru ziua de 1 Octombrie, ar constitui o măsură de forță intolerabilă.

Trebue să se sublinieze că această ocupare constitue o măsură de securitate pentru a garanta desfășurarea repede și lesnicioasă a rezolvării definitive. Ținându-se seama de situația actuală în adevăr insuportabilă din regiunea sudetă, situație care nu mai poate dura, o astfel de măsură de securitate este absolut necesară.

Presa din Praga socotește că trebue să se cadă de acord asupra tuturor modalităților cedării teritoriului înainte de a se face transferul teritoriului sub suveranitatea germană. In chipul acesta, guvernul din Praga ar avea posibilitatea să tărăgănească negocierile asupra fiecărui amănunt și să amâne astfel la nesfârșit rezolvarea definitivă a problemei.

Experiențele din vara aceasta și din ultimii 20 ani oferă în această ordine de idei dovezi strălucite.

Guvernul din Praga se plânge că Cehoslovacia ar pierde o mare parte din sistemul său de apărare înainte de a putea lua noui dispoziții pentru apărarea sa. Trebue subliniat că pierderea unei părți din fortificații, în special cele situate în teritoriul sudet, este firește o consecință logică și inevitabilă a cedării acestui teritoriu, cedare pe care Praga a și promis-o.

Dacă ar trebui să se aștepte până când nouile fortificații ar fi terminate, aceasta ar dura luni și chiar ani. Cum guvernul german a dat asigurarea lămurită că măsurile militare germane vor fi ținute în limitele fixate de memoriu, securitatea și independența politică și economică a Cehoslovaciei nu sunt câtuși de puțin compromise chiar după ocuparea teritoriului sudet de către trupele germane.

Fuehrerul cancelar a subliniat categoric că respinge orice atingere a regiunii cehoslovace și că este chiar dispus să-și asume o garanție formală pentru noua Cehoslovacie în condițiile formulate în memoriu.

Guvernul din Praga se mai plânge de pagubele economice pe care le-ar atrage cedarea teritoriului sudet. In realitate, după cedarea teritoriului sudet, regiunea situată într'o zonă muntoasă și săracă, Cehoslovacia ar constitui o unitate economică mult mai sănătoasă decât înainte.

In sfârșit, guvernul din Praga se teme că minoritățile cehe din teritoriul sudet ar avea de suferit sub ocupație. Este incontestabil că Germania a tratat totdeauna cu lealitate minoritățile sale. Ea va trata în același fel și minoritățile cehe. Germania nu are intenția să supună pe cehi sorții la care cehii au supus pe germano-sudeți.